„БРАНИК“ ИЗЛАЗИ
пет пута на недељу.

ПРЕТПЛАТА и ОГЛАСИ
шаљу се на администрацију,
А РУКОПИСИ
уредништву „Браника“ у Н. Сад.

Рукописи се не враћају.

БРАНИК

ЦЕНА ЈЕ »БРАНИКУ«
За Угарску; Србију Црну Гору
друге стране земље
на годину К 34·— 46·— дин.
на по године К 17·— 23·— „
на четврт „ К 8·50 11·50 „

Поједини бројеви стају 12 потура.

ОГЛАСИ
рачунају се 10 пот. од реда ситних слова.
Уредништво и администрација „Браника“
налази се у кући А. Пајевића у Дунавској
улици бр. 36.

ОРГАН СРПСКЕ НАРОДНЕ СЛОБОДОУМНЕ СТРАНКЕ.

Бр. 73. У Новом Саду, у четвртак 14. (27.) априла 1911. Година XXVII.

ПОЗИВ НА ПРЕТПЛАТУ.

Како је са 31. мартом 1911. год. истекла претплата свима оним нашим поштованим претплатницима, који су се претплатили на I. четврт о. г., то позивамо на нову претплату.

Држимо, да је излишно, да српском свету препоручујемо „Браник“. Његово досадашње држање на пољу народне борбе наше најбоља му је препорука, јер је због тога наш лист **небројено пута прогањан** и у тој неустрашивој борби **„Браник“** је **поднео силне материјалне жртве**. С тога молимо досадашње своје поштоване претплатнике, да обнове претплату, пријатеље поштене српске журналистике пак молимо, да се заузму за проширење „Браника“. Ми ћемо пак и даље настојати, да лист одржимо на оном новинарском ступњу, на коме је и до сада био, а не жалимо ни труда ни трошка, да га још више развијемо.

Претплата за „Браник“ остаје стара:
на читаву годину . . 34 К
„ по године . . . . 17 К
„ четврт године . . 8 К 50 п.
а може се претплатити и месечно са 2 К 90 п. За Србију износи годишња претплата: 46 динара, погодишња 23 динара, а четвртгодишња 11·50 динара. За све остале стране земље износи претплата **45 К** у нашем новцу.

Претплата се најбоље шаље поштанском упутницом **на администрацију „Браника“**.

У Новом Саду, 5. (18.) априла 1911.

Управа и уредништво „БРАНИКА“.

Тобожња демократија.

Недавно су угарске социјалне демократе у Будимпешти држали своју велику скупштину, на којој је изашла на површину једна појава, која у главу туче оно мишљење, да *демократија* по себи може да реши *народносно питање*.

На тој социјално-демократској скупштини били су *словачке* социјалне демократе оптуживани, е они имају „*націјоналистичке*“ тежње те стоје у савезу чешких социјалних демократа. Угарске словачке социјалне демократе пак тужили су се против мађарских социјалних демократа, да ови ни по што не ће да из заједничких средстава подупиру словачке социјалне демократе, не ће да сносе трошкове ни за најмању књижицу за Словаке, која би им била корисна. Према томе да је сасвим наравно, да су се словачке социјалне демократе обратили ради потпоре на чешке социјалне демократе.

Овај однос међу мађарским и словачким социјалним демократама врло је значајан и може да служи за поуку српским демократама, а особито онима из Велике Кикинде, који су својим *завернутим* назорима начинили на *штету* овостраног Српства читаву збрку појмова.

Ми смо Срби у овим крајевима тако несретни, да наше политичко растројство иде у бескрај. Свако ти то хоће нешто ново, свако хоће да ствара посебну политику. Тако су *висприене* српске великокикиндске демократе пронашли неку демократију, којој није довољна демократија, што је већ садржана у *народносном начелу*, него они хоће неку демократију *против* народносног начела. Висприене великокикиндске демократе траже *мокрију* воду. Ти мудраци из Велике Кикинде у својој висприености пронађоше неку демократију, за коју *не ће* да знају ни Румуни, ни Словаци. Овима је довољна демократија, која лежи у народносном начелу. С тога ми лако појмимо, да су се друге српске демократе, који стоје на народносној основи, брзо одвојили од великокикиндских демократа.

Великокикиндске демократе доцкан су се сетили, *доцкан су се обули да парадирају* пред српским народом са неком „новом“ идејом о демократији. Још пре *тридесет и седам година* изнела је народносна странка при *изборној* новели мисао *демократије* пред угарски сабор, те је тадањи панчевачки посланик у свом опширном говору од 2. јула **1874.** указао на значај демократије и општега права гласања.

То је једна колосална заблуда, да демократија по себи може да *осигура народно биће* једнога народа. Демократија по себи има у виду човека, грађанина, да њему, као такву, осигура право и слободу. Што се тиче демократије, не пита се, је ли ко Мађар или Србин, доста ако има права да се слободно може развијати. С тога вођа мађарских социјалиста др. Вилмош *Важоњи* захтева, да и у Хрватској буде званични језик мађарски. Главно је, да Хрвати имају иста права и исте слободе, као и Мађари.

Народносно начело сасвим друкчије схваћа демократију. Немађарски народи, са минималним изнимкама, немају ни аристократије, ни плутократије, немају ни поседника латифундијâ, ни милијонара. Народносна демократија хоће баш са гледишта слободе *осигурање народнога бића појединих народа и њихове културе*. И то је баш она права демократија. То је она вода, која не може бити ни мокрија, ни сувља.

Али шта су учинили оне тобожње српске демократе у Великој Кикинди? Они, који не признају народносно начело, ево су доживели баш *противно* од сваке демократије. Ево социјалне демократе у Будимпешти не ће да штампају ни најмању књижицу за Словаке, баш с тога, што би то била словачка књига.

Великокикиндске демократе огрешили су се на најгнуснији начин о Српство. Они су себи по својој висприености уобразили, да се, пошто су показали, извесна успеха против радикала могу ставити на чело Српства са неком новом висприеном идејом о демократији.

Али те уображене величине у Великој Кикинди имали су тога „успеха“, да нису могли ни поставити кандидатуру човека своје странке за угарски сабор, већ их је владина странка избором Ристе *Телечкога* сасвим поклопила. Те уображене величине у својој висприености бацали су се блатом на бившега великокикиндскога посланика, па су дали повода радикалима у уздинском срезу, да на сва уста вичу: „Кад га не ће Великокикинђани, не ћемо га ни ми!“ Па је српски народ доживео ту славу, да су српски владини посланици добили за вођу онога српскога државника, који је на угарском сабору знао држати државнички говор о *гушчијој тртици*!

Нека је српском народу у овим крајевима та задовољштина, што данас на угарском сабору нема ниједнога народноснога посланика. Бар су демократе у Великој Кикинди успели, да угуше у тамошњем че-

ЛИСТАК.

НЕХОТИЦЕ.

Заостала прича Лава Толстоја.

— *Песников последњи белетристички рад.* —

(Свршетак.)

То се десило рано у јутру у горњем спрату. Доле се код Островских сутра дан одиграло ово:

Породица је седела за столом. Млада домаћица кнегиња Островска позове слугу, који је већ свима понудио био сладолед од наранча, к себи, нареди му, да јој донесе чист тањир, метне јело на тањир па ослови своју децу.

Имала их је двоје. Старије је било дечко од шест година. Звао се Вока. Млађе је било девојчица. Звало се Тањечка. Обоје су били врло лепа деца. Вока је био озбиљан, здрав, сталожен дечко са дивним осмејком, који му је баш откривао неједнаке зубе, што се мењали. Црноока, окретна и енергична Тањечка била је разговорно, љупко и вазда весело дериште, које је умело да буде према сваком увек мило и учтиво.

— Децо, ко ће од вас двоје да однесе дади јело?

— Ја! повиче Вока.

— Ја! Ја! Ја! одазва се Тањечка па скочи са столице.

— Ко се први јавио, тај ће однети. Ево ти, носи, Вока! рече отац, који је Тањечку нарочито волео и сваком приликом гледао, да сам пред собом покаже своју непристраност. Ти, Тањечка, треба то да уступиш свом брату.

— Па ја се увек радујем, кад могу што учинити за Воку. Радо ја њему дајем све.

Обично су деца после ручка и вечере пољубила родитеље у руку. Родитељи су сркали каву и чекали Воку. Но њега никако нема да дође.

— Тањечка, отрчи дер до даде па види, што се то Вока још никако не враћа.

Тањечка скочи са столице, испусти при том кашику са стола, дигне је па је метне бливу ивице. Кашика опет падне. Тањечка је дигне наново, засмеје се па облим својим урађеним ножицама потрчи до даде. Наједаред иза леђа чује како неко јеца. Осврне се. Вока је стојао крај своје постеље, у руци му тањир, гледа у свога коњичка, на којем се обично љуљао, а плаче, сав се зацењио. Тањир је био празан.

— Вока! Шта је с тобом? А да где је јело?

— Ја . . . ја сам га појео. Нисам хтео. Појео сам све. Најпре мален комадић па онда све.

— Па шта ћемо сад?

— Нисам хтео.

Тањечка се замисли. Вока је једнако плакао. Наједаред се Тањечка досети.

— Чујеш, Вока! Немој плакати! Отиди до даде па јој реци: „Опрости! Сутра ћемо ти дати наше јело. Тако је добро!“

Вока није више плакао, Обрисао је сузе и дланом и песницом.

— Како ћу јој рећи то? запита а глас му дршће.

— Хајдемо заједно!

Па одоше заједно и вратише се весели и срећни.

Срећна и весела била је и дада, срећни и весели били су и родитељи, кад им је дада, смејући се и тронуто, испричоведила целу ствар.

*

На ову се приповетку надовезује прича о њену постанку, како ју приповеда *Чертков* под натписом

Детаљи.

Коме је мио и драг Толстој и његов рад, за тога ова приповетка има и другог, нарочитог интереса... то је Толстојев последњи белетристички рад.

Око половине месеца јуна прошле године, т. ј. на неколико месеца пред своју смрт, дође Лав Николајевић до мене у Мешчерскоје, недалеко од железничке станице Столбове на прузи Москва-Курск. Дошао је из Јасне Пољане, скрхан и телом и душом. У Мешчерском, окружен искрено му оданим пријатељима, који су чинили све и сва, да му одрже слободу и душевни мир, и који су пре свега највећма поштовали оно, што је њему било најсветије, брзо се Лав Николајевић опоравио. За неколико дана па га човек није могао познати. Био је чио, весео, предузетан па као да се подмладио о много година.

По свом обичају остајао је од раног јутра у својој соби па се бавио или о свом књижевном раду или је читао или дописивао. Првих је дана довршио пре започето ново дело. Онда се наједаред осетио задахнут те је — ми то нисмо видели — написао горњу приповетку.

Под 28. јуном стоји у дневнику Толстојева тајника В. Т. Булгакова у погледу те приповетке ова напомена:

»Од ране је зоре Лав Николајевић веома весео и добре воље. Од ране зоре пише живо и вредно. Александра Лвовна уђе на прстима па преписано писмо словенском кон-

ститом српском народу ону слогу, оно српско одушевљење, које је владало при избору за угарски сабор године 1906.

Да, да! *Деморализација* може да слави своје тријумфе. Слободно је бацити се блатом на бившега великокикиндскога посланика, да се спасе »демократија“. Али та тобожња демократија са појавама на недавно држаној скупштини социјалних демократа у Будимпешти *пала је у бунар.*

⊙

Не седимо скрштеним рукама!

— Васколиком српском народном учитељству. —

(*Из учитељских кругова*).

Народно црквени сабор, који ће се састати између Ускрса и Духова, решаваће о нацрту нове школске уредбе, од које српско народно учитељство очекује бољи материјални положај свој, успешнији рад и већу самосталност.

Ми од тога сабора очекујемо много, врло много! Очекујемо, да увиди наше оправдане захтеве, да нам онакову плату даде, од које може интелигентан човек сходно своме положају живети; да нам помогне у нашем тешком и претешком раду; да нам дâ такове првостепене школске власти, које ће учитељству *помоћи* у раду; да нас опрости оних дужности, које су нам силом и незаконито наметнуте, и, најпосле, да нам обезбеди слободну реч и независан положај.

Много се о овоме и говорило и писало. Увиђају оправданост наших захтева сви они, који су поле увиђавни. Само они, којима је занат: сејати мржњу и завист, ти су се дигли против напретка учитељства, а не руководи их уверење, него нешто, за што немамо речи ни израза — тако је то подло и гадно!

За време ускршњих ферија до Томине недеље држаће се сreски учитељски зборови, где ће се свакако повести реч о будућности нашој и где ћемо се посаветовати, како и којим начином да осигурамо своје захтеве.

Сви сложно агитујмо у интересу нашег добра! Трудимо се, да и личним везама и путем јавности докажемо свима и свакоме, да српско народно учитељство не тражи оно, што му се дати не може, него да су **захтеви праведни,** да су *основани на човечности*, а у интересу самог српског народа.

Докажимо, да ће баш *српски народ* имати највеће користи од нове школске уредбе, јер кад се осигура опстанак српског народног учитељства, то ће учитељство онда орно и вољно радити на просвети народној, а скину ли нам се са леђа они *намети*, онда ће нам остати више времена, да деци српског народа дамо трајне науке, која ће народ довести напретку.

Зато не седимо скрштеним рукама, него порадимо сви сложно — па ћемо доћи до жељеног успеха.

К. **М. В.**

Криза у Турској.

— Распуст турског сабора. — Устанак Арбанаса. —

У Турској се ломи! Јасно је, поред свих младотурских забашуривања, да се *младотурски комитет распада*, па да већ и у *војсци* настаје раздор и поједини официри турски отворено не ће да слушају заповести солунских младотурских султанчића. Између младотурског комитета у Солуну и оног у Битољу дошло је до отвореног расцепа. Пуковник битољског гарнизона *Садик* беј није хтео да послуша заповест до јуче свемоћног војног министра Махмуда Шефкета паше, који је Садику наредио, да одлази из Цариграда.

И у турском сабору су прилике тако ровите, да влада помишља на распуст тога сабора. Наиме, министра иностраних дела *Рифат*-пашу интерпелисали су због састанка руског и немачког цара у Потсдаму. Турци конзервативнијег мишљења се боје, да је у Потсдаму отпојано опело Турској. Зато Рифат паша после свог одговора на ту тугаљиву интерпелацију може лако да добије неповерење. Ако се то збуде, распустиће влада сабор.

У Арбанији међу тим *бесни устанак* и на даље те Арбанаси воште турску војску.

Бојеви у Арбанији.

Солун, 11. (24.) априла.

Транспорт хране, који је био одређен за турску пограничну стражу, а ишао је из Куманова, отела је непозната чета.

Цариград, 11. (24.) априла.

Пароброд за пренос »Махмуд Шефкет« кренуо се одавде са три батаљона редифа за Сан Јовани ди Медуа.

На црногорској граници има сваки дан бојева. Губитци на обе стране осетни су.

— Уништени турски батаљони. —

Скадар, 12. (25.) априла.

Код Кастрата су **два турска батаљона наишла на арбанаску заседу и потпуно су уништени оба батаљона.** Чује се, да су устаници освојили варош Копликеј.

НОВИ САД, 13. априла 1911.

— Шта је болесни Кошут пронашао. Франьа *Кошут*, лишен министарске власти и сласти, а уз то прикован за болесничку постељу улогом, замислио се над будућношћу свога рода. Размишља и комбинује, а оно, што је накомбиновао, на крају крајева није за њега утешно. Францеско Кошут види много чега, што остали мађарски политичари не виде.

Поводом тим, што је на босанско-херцеговачком земаљском сабору ипак пошло за руком, да се склопи пакт између католика (Хрвата) и муслимана, извлачи Кошут свакојаке закључке. Кошут мисли овако:

„Босанске муслимане имали су Мађари још до недавно на својој страни. Кад сам за коалицијоне владе био као министар у Босни, указивало ми је босанско муслиманско становништво своје симпатије на све могуће начине. А сада ти исти муслимани, који су се заклели на верност нама (?), бацише се у наручја Хрватима и њиховим тријалистичким замислима. Хрватско-муслиманска већина у босанском сабору никада не ће пријатељевати с мађарским тежњама. Кад год смо се у Бечу тужили на Хрвате, увек су нам одговорили:

— Ja, aber die Kroaten sind treu! (Хрвати су верни!)“

А за тим Касандра у облику Кошутове телесине наставља овако:

„Ти верни Хрвати, а с њима и цела она трећа држава, што ће се створити од аустријских Југословена и анектираних земаља: та ће богме да у своје време буде један чинилац у оном поретку, који тако радо спровађају извесни кругови за то, како би могли држати у шаху мађарски народ, који „увек захтева“ и „увек је немиран“. Даљи ће савезници бити у редовима немађарских грађана Угарске, који ће продрети у угарски сабор у знатну броју и у које већ десет година *вештачки улевају мржњу* против мађарског народа. (Наравно, а мађарске шовинисте, као што је Кошутов пријатељ гроф Алберт Апоњи, нису ништа допринели огорчењу немађарских народа у Угарској. — Ур. „Бр.“) Најпосле, биће тамо као савезници и *мађарске демократе*, који од дарабонтскога доба па све до данас стају на пут свакој мађарској тежњи.“

Како се види, стари и болесни Кошут много боље види у будућност, него кад је био министар.

— Још они замерају! Бурунтија, коју је полузванични лист Куенове владе, „Пестер Лојд“, очитао будимпештанској штампи због њена срамног и лудог писања поводом походе српског краља *Петра* у Будимпешти, није опаметила мађарску шовинистичку журналистику. Ова се и даље безобзирно растреса над Србијом и над српским народом. Сад је »политичарима« по будимпештанским шовинистичким редакцијама опет то неправо, што многи у Србији *протестују* против пута краља Петра у Будимпешту. Нарочито се бацио у позитуру Тисин „Аз Ујшаг“ па чита лекцију српском народу; тај се лист чуди београдским протестима, а заборавио је, да је баш он пре неколико дана написао један *колосалан безобразлук*: да ће српског краља у будимском краљевском двору посадити за — *мачји сто*!!

Несрећа мађарског народа је то, што почивуђена мађарска штампа својом беспримерном поквареношћу и продрзљивошћу руши симпатије, које код балканских народа још има према *правим* Мађарима.

Будимпештанска штампа после онакова свога гнусног писања о походи краља Петра у Будимпешти нема права, да се љути, што у Србији не ће да знају за Будимпешту.

— Одлазак грофа Форгача из Београда. Кад су београдски листови пре месец два дана писали, да ће аустро-угарски посланик на српском двору, гроф Јанош *Форгач*, који је ужасно бламирао пред Европом и себе и нашу монархију познатим лиферовањем *фалсифицираних* докумената за »велеиздајничку« парницу против Срба: онда су листови грофа Ерентала у глас викнули, да је вест о одласку грофа Форгача из Београда лажна. А кад сада, из *Беча* наједаред стиже глас, да је гроф Форгач *премештен* из Београда за посланика при саксонском двору. Уједно су Форгачу отпевали велику песму похвалницу, како се је на свом положају у Београду показао као ванредно способан и окретан дипломата!! Ваљда за то, што је помоћу лажних списа хтео да оцрни и краљевину Србију и цео српски народ у аустро-угарској монархији па се ту тако »одликовао«, да су га сада преместили у једну праву *дембелану*. Јер на саксонском двору аустро-угарски посланик нема никаква друга посла, до ли да облачи и свлачи парадни дипломатски фрак при разним парадама.

Гроф Јанош Форгач од Гача и Гимеша био је тип мађарског магната у дипломатији. Политички и лично био је спријатељен са грофом Јулијем Андрашијем. Он је кувао политику у Београду, Андраши у Будимпешти и — што мало људи зна — у Лондону. Толиким су апаратом радили људи мађарске национјоналне политике, кад су у награду за пристанак на анексију Босне и Херцеговине хтели да ишчикаре од Бечa *помађарење војске* и бацање изборне реформе под купус. Тај гроф Форгач би изврсно пристајао за дипломату тамо, рецимо, у најмрачнијем средњем веку, кад је дипломатија радила најгаднијим средствима. Али данас то не иде. Толико то не иде, да је, кад тога мађарскога грофа у јануару о. г. хтедоше преместити из Београда у Букурешт, *цео дипломатски кор на румунском двору протестовао против доласка такова колеге*, какав је гроф Форгач.

Сада он једва једном одлази из Београда, истина на виши службени чин, али само нека путује из Београда. Са Србијом има и хоће наша монархија, а особито њено Словенство, да има срдачне пријатељске односе, али међу Србијом и међу нашом монархијом стајао је један дипломата, који од како је жив није служио интересима монархије и династије, него увек и стално интересима своје шовенско-магнатске клике. Краља Петра ће гроф Форгач још отпратити у Будимпешту, а за тим — путуј, игумане!

Политички преглед.

— Јуштова странка и социјалне демократе. На свом ускршњем конгресу у Будимпешти социјалне демократе су изрекли, да ће потпомагати Јуштову странку у њеној борби за опште, једнако, тајно право гласа. Јуштова странка је пак у својој ономадашњој конференцији расправљала о пакту са социјалним демократама ради опструкције у сабору и ради изборне реформе.

Та конференција Јуштоваца била је доста бурна, јер су неки клерикали у Јуштовој странци, у првом реду Дезидер *Полоњи* (син злогласнога Гезе) па онда Андрија *Раш*, барон Геза *Мандорф* и др., били против свакога додира са социјалистима. Та су господа непрестано наглашавала »мађарску народну државу«, »мађарску државну идеју«, а ове

гресу стави на сто, да га Толстој коригује. Но Толстој се на то и не осврне. Ћути па пише даље. Па онда изађе до ње на балкон, преда јој рукопис — приповетку — а уз то стане декламовати:

— Писац је довршио, у ћошку стајаше сандук, писац га не виде, спотаче се те паде.

Уз то се смејао.

Александра Лвовна тако је била узбуђена, да је одмах хтела да стрчи низ дрвене, високе стрме степене под ведрим небом, да приповетку препише на писаћој машини. Степеница унутри у кући ретко се онда употребљавала, да пуцкарање степена не би бунило болесну госпођу А. К. Черткова.

— Ако се ти сиђеш низ те басамаке, сићи ћу се и ја! рече Лав Николајевић.

Александра Лвовна је одавна већ подозревала, да он то жели...“

У вече истог дана почне нам Лав Николајевић гласно читати своју приповетку. Али осећај, који га је побудио, да напише ту приповетку, тако га је још имао у власти, да је био ганут до суза те није могао даље да чита, него је рукопис дао свом тајнику а овај га је онда дочитао.

Идућих дана ми је Лав Николајевић чешће причао, како га гони идеја, да сврши још више већих белетристичких радова, који су му одавна већ у глави.

Но то му не би суђено. Не би му суђено ни то, да мирно проживи у Мешчерском свој боравак, који је смислио био да одржи за пуне четири недеље. Из небуха га одазваше натраг у Јасну Пољану. А онде га обузе опет она тешка атмосфера, која му је онемогућивала сваки уметнички рад. Одмах се за њ вратише оне чудне прилике па се заоштрише све то већма те изазваше катастрофу у Астапову.

*

Те Чертковљеве речи опомињу нас на астаповску трагедију. Наново се сећамо оне борбе једног дива са свакидашњим животом. А тај див не би у стању, да раскине окове... мораде подлећи.

Подлегао је подано као путник, који више не може даље; подлегао је смерно као дете, које се, пошто је васцели дан трчкарало, у вече вратило кући па се шћућурило у кутак, да онде заспи.

Кад се временом разбистри много штошта из Толстојевих последњих дана, важиће Чертковљеви „Детаљи“ као једино истинско схватање његова душевног стања пред смрт.

Иван Борусовски.

ствари социјалисте не вермају. Али су ова господа остала у мањини. Кад се гласало, за пакт су гласали њих 18, а против пакта само је устао Д. *Полоњи*. На глас, да ће овај иступити из странке, осече се Јулије Јушт:

— Е, боље да данас иступи, него да одгађа за сутра!

У говору, којим је *Јушт* образложио предлог за одлуку у погледу примања потпоре ма с које стране у борби за опште, једнако и тајно право гласа, Јушт се је вратио и на оно доба, кад је Фрања *Кошут* дошао у Угарску, па га је он (Јушт) као председник странке независности примио.

С великим жаљењем — рече Јушт — треба установити, да Фрања Кошут, под разним другим утецајима, особито под утецајем Карла Етвеша, није примио Јуштов савет. Слушао је Етвеша, који је при грађењу изборнога закона од г, 1874. говорио против независњачких посланика, цртајући Кошуту свакојаке *народносне опасности* и друга гледишта. Пут, који је Кошут учинио по Угарској, била је сама *парада*. Само слављење, а не беше пропаганде у интересу програма странке независности. Да је Кошут онда узео у руке заставу општег, једнаког и тајног права гласа и да је странка независности остала на путу демократског и радикалног народног напретка, социјализам се у међународном правцу не би испољио.

То је драгоцено признање од г. Јуштa. Само је требао још и то казати, како је он противнике општег тајног права гласа лане тешио *разбацивањем изборних срезова* у корист супремацији Мађарства, па би слика сметене јуштовачке политике била потпуна.

— **Скандали у Француској.** Споменули смо већ, како је виши чиновник у француском министарству иностраних дела *Руе* украо неке важне списе и продао их неком пустолову *Мајмону*. Руе је истражном судији признао, да међу покраденим списима беху и такови, што се односе на потсдамску руско-немачку погодбу и на багдадску железницу.

Друга два висока чиновника у истом министарству, *Амон* и мерник *Шедан, покрали су на стотине хиљада франака* државног новца. Осим тога су украли и продали 29 гоблена од огромне вредности. Три гоблена су само нашли код Шедана.

Као што се види, бирократе у француској републици (где је дакле „народна“ влада) не ће да заостану иза своје браће у савезној Русији. А није боље ни у *Немачкој*. Тамо је благајник одељења Црвенога Крста за немачке насеобине, Хуго *Велфер*, проневерио 300.000 марака. Сада, кад су ушли у траг његовој крађи, склонио се — како то обично раде велика господа — у санаторијум на лечење, јер, забога, човек не беше при читавој свести, кад је спаштио туђе новце.

Вести из места и из народа.

Нови Сад, 13. априла 1911.

— **Прешла у православље.** У Вери у Славонији је ондашња девојка Ана *Пековићева*, кћи ратара Павла Пековића и жене му Кате, из римокатоличке вере прешла у православну па се верила са Србином Илијом *Ђурђевићем*, ратаром из Белог Брда. Чин покрштења извршио је у присуству многобројног народа отац Хаџи-Арсеније *Јеремић*, јеромонах и досадашњи администратор српске православне парохије у Вери, који се пре неколико дана преселио у Свилош за администратора ондашње парохије.

— **Велика крађа поштанских марака у Црној Гори.** Службени лист црногорски »Глас Црногорца« доноси објаву, у којој јавља, да је из депозита поштанских вредности, у коме су биле смештене нове црногорске јубиларне поштанске марке, *украдено* од ових за *220.000 перпера* номиналне вредности. Расписана је *награда од 5000 перпера* оном, који лопове прокаже.

— **Поручник самоубица.** Из *Велике Кикинде* јављају: Домобрански поручник Александар *Окановић*, који је тек пре неколико дана дошао овамо, *обесио* се је о кајиш своје сабље у свом стану у гостионици и умро је. Из списа, који су нађени код њега, изводе, да се је за то убио, што га је војнички суд части обвезао, да због неке часне ствари иступи из војске.

— **Исправак.** На крају некролога пок. Панти Јовановићу- Беби штампарском грешком, која је у брзини коректуре превиђена, штампан је знак питања (?), а треба да стоји знак усклика (!), што овим исправљамо.

Новости са стране.

— **Банкротирао посланик.** Банбистрички судбени сто је отворио стечај против посланика на угарском сабору Ференца Јуштa.

— **Гроф Вите и Куропаткин.** После руско-јапанског рата је генерал Куропаткин, главни заповедник руске војске у том рату, написао био о рату велику књигу, у којој је неудаће руске војске на манџурском бојишту приписао петроградској владиној и војничкој камарили, која је — не имајући ни појма о положају на Далеком Истоку — из Петрограда давала заповести и тако генералисиму онемогућила да поступа онако, како би то ратна тактика против Јапанаца била захтевала. У тој својој књизи је Куропаткин оштро напао и тадашњег руског министра-председника Витеа. Сад Вите, који је после срамног портсмауског мира постао гроф, спрема такође књигу о рату с Јапаном и из те књиге већ је био обелодањен извадак баш из из оног дела, где бивши министар-председник за све поразе криви генерала Куропаткина. Бивши генералисимус нашао се увређен и изазва грофа Витеа на двобој, који треба да буде ових дана. Русија је претрпела тежак пораз на манџурском бојишту, а сада велика господа хоће све то да изгладе — двобојем. И још се надају, да ће се тиме извући испод тешке кривице, што је толико руске крви проливено у залуд и што ће Русија још много година морати испаштати кривице те велике господе у руској царевини.

— **Крвав и ватрен доказ љубави.** Ономад у вече је у Берлину једна нујна невеста своме младожењи тако бурно доказала, е га смртно воли, да су на лице места, где се је то догодило, морали истрчати не само спасиоци, него и пожарници. Предмет и јунак тих бурних исказа љубави је неки богат месар, по имену Хенрик Винклер, који је пре неколико дана прстеновао Флору Клајнову, ванредно лепу ћерку неког берлинског хотељера. Младожења је био врло заљубљен и срећан, само је због тога увек јадиковао, што му је невеста врло равнодушне природе. Верење је извршено ономад после подне јавно. На свечаност је дошла родбина обе стране, а међу осталима и нећака младожењина, нека несташна млада удовица ватрених очију. Ова у брзо стаде кокетирати са младожењом, који беше човек огромна стаса. Из почетка је младожења хладно примао примамљиве погледе младе удовице, али се после загреје и реши се, да ће баш у пркос да се удвара лепој удовици, не би ли код своје веренице изазвао љубомору. Младожења је добро рачунао, јер тек што се је почео забављати с младом женом, очи невестине га стадоше тако погледати, е се је видело, да ће бити чуда. Само је то чекао младић те сада тек поче још ватреније да се удвара својој дами. Али се у девојке стрпљење брзо исцрпе, кад је видела, да њени погледи, којима је опомињала младожењу, немају дејства. Вереница месарова мирно диже *чинију са салатом* и *удари њоме младожењу у главу*. Искупљено друштво узе ту ствар за шалу и још се веселило том инциденту. Али не тако младожења, који *дограби пукеш цвећа*, што беше пред њим, те га *баци* својој *невести у лице*. Сад се тек девојка сасвим разјари као какова дивља мачка. Младожењи *изгребе цело лице, разбије му главу свеском кључева*, а за тим *баци запаљену лампу* за лепом удовицом, која престрављена стругну на поље. Ерупција гнева невестина беше тако изненадна и силна, да се је цело друштво чисто скаменило. Тек кад је изврнута лампа запалила постављени сто, дођоше људи себи. Једна половина друштва отрчи по лекара, а друга по пожарнике. Лекари однесу тешко озлеђеног младожењу у болницу, где нађоше, да је опасно рањен не само по глави, него му је повређено и два ребра. Страсну невесту ухапсише. Али младожења, кад је мало дошао себи, очајно је протестовао против ухапшења своје младе. Рече, да је њега заболела глава и ребро, а он радо трпи те болове, јер је срећан, што је на послетку пробудио своју невесту из равнодушности њене. Сад је већ сретан, јер се је уверио, да га девојка искрено љуби.

— **Велика железничка несрећа.** Из Кептауна (Capetown, у Јужној Африци) јављају: Са једног моста, који премошћује стеновиту провалију од 250 стопа ширине, сурвао се железнички воз са 60 путника на 20 километара од Грехемстауна. Од путника погибе њих 32, а 25 је опасно рањено. Само је њих двоје остало читаво.

СРПСКЕ И СЛОВЕНСКЕ ВЕСТИ.

— **Како Словаци бране своја словачка имена.** Имена општина у турчанској жупанији помађарили су министарском наредбом. Тако су село Словане прекрстили на „Туроцтотфалву“. Општина Словани поднела је против помађарења свога имена уток на министра унутрашњих дела, а на њу су се сада угледале и ове општине: Подхрађе, Конске, Пријекопа, Требостово, Бенице, Лежијахово, Дворец, Полеријека и Јасеново.

Тако раде наша браћа Словаци. А ми Срби смо пустили без и речи протеста, да нам од Госпођинаца начине „Болдогасоњфалву“, од Надаља „Надалју“, од Чуруга „Чурог“ и т. д. Тако нам и треба, кад имамо преча посла (на пр. да радикалишемо), него да чувамо своје српско обележје.

— **О пок. војводи Стојану Ковачевићу.** Као што смо јавили, у Никшићу (у Црној Гори) умро је чувени српски јунак, престарели херцеговачки војвода Стојан Ковачевић. Стари војвода дуго се је мучио у својој тешкој болести.

Умро је у дубокој старости од преко 90 година, и све време свога живота био је цењен као велики јунак и уважен као славан војвода. Тако је он био жива историја Босне и Херцеговине кроз цео деветнаести век.

Родио се у Гацком око 1820. године. Чим је стао на снагу, ускочио је у Црну Гору још за време владике Рада, и од тада је непрестано био у ратовима Црне Горе с Турцима све до 1862. године. Доцније, 1869. године, кад се подигао устанак Кривошија, придружио се устаницима. Кад је устанак угушен, Ковачевић је пребегао у Србију и тек 1872. вратио се у Црну Гору. Турци га касније ухвате и баце у тамницу, али он успе да побегне из тамнице.

Године 1875., за време босанско-херцеговачког устанка, Ковачевић је био један од вођа устаника поред Пека Павловића, Лазара Сочице и др. Борио се у последњем херцеговачком устанку, а кад је устанак угушен, склонио се у Црну Гору 1883. године и ту је остао у Никшићу до смрти.

Слава му и вечна му памјат!

— **Кубелик у Паризу.** Париски „Figaro“ пише: Френетичне акламације, највећи ентузијазам, препуна дворница, 500 особа, које су од благајне морале бити одбијене: ето то је билансија првом Кубеликову концерту у дворници Gaveau. 25. о. м. ће бити велики гала-концерат славног вијолинисте у Великој Опери. Онде га очекују исти успеси.

— † **Станислав Вомела.** У Лвову је 4. (17.) о. м. у 43. години свог века преминуо пољски новинар, изврсни критичар и естетичар Станислав *Вомела*. Покојник је најпре био члан уредништва листу „Przeglad“, а од године 1900. амо био је референат о уметностима у листу „Kurjer Lwowski“. Вомела је у својим фељтонима и рефератима оставио много, што има трајне књижевне вредности.

— † **Кнез Јосиф Владимир Љубомирски.** У Ници је 2. (15.) о. м. у 77. години свог живота умро Пољак кнез Јосиф Владимир *Љубомирски*. Покојник је некад био први паж и коморник на руском царском двору у Петрограду. Био је веома слободоуман и уљудан човек. Све до у своју старост радио је на књижевном пољу. Написао је своје мемоаре. Већина његових дела написана је на француском језику, а нека као »Италија и Пољска«, »Јаковљеве лестве«, изашла су најпре у Варшави, па су после преведена на више језика.

— **Шенкјевићева новела као оперски либрето.** Роман пољскога романсијера Хенрика *Шенкјевића* »Quo vadis« већ је поодавно узео француски компониста Жан Нужес (Jean Nougès) за подлогу опери, која се с великим успехом даје у Паризу и у Бечу. Сад је опет италијански компониста Отело *Шанцер-Дорија* компоновао оперу с натписом »Лијана«, а либрето му је скицирао сам Шенкјевић по својој новели из кијевског ђачког живота с натписом „Na morzu“. Сценарију је извео италијански књижевник Конте *Браца*.

НОВИЈЕ.

Цариград, 12. априла. Врховни заповедник турске војске у Арбанији, *Тургут Шефкет* паша, јавља, да су устаници 9. (22.) о. м. у вече напали колону пуковника *Мухидина* код Кастрата, али су после двосатне борбе сузбијени. Војска није имала губитака (?).

Петроград, 12. априла. Услед агитације кинеске штампе врење је у Кини против Русије све веће. Овде **стање на Далеком Истоку сматрају за врло опасно.** Због тога је овде први дан Ускрса *одржан врло важан министарски савет*, а јуче је поднесен извештај цару. Чује се, да ће ратни министар генерал коњице *Сухомлинов* и министар ратне марине вице-адмирал *Григоровић* у пратњи генералштабних официра ићи у суботу у Сибир па у Приамурски и Приморски крај, да прегледају тамошњу сухоземну и поморску убојну снагу Русије.

ТЕЛЕГРАМИ

уредништву »Браника«.

Још нема погодбе.

Будимпешта, 13. априла. Једна полуслужбена кореспонденција добила је синоћ са надлежног места саопштење, по коме у Бечу није дошло до погодбе у погледу мађарског језика у војном кривичном поступнику. Рано је још, говорити о свршену чину те приказивати ствар тако, као да се ради још само о формалностима. Министар-председник гроф Куен-Хедервари ће данас после саборске седнице известити министре о бечким конференцијама, а за тим отпутовати у Беч.

Преврат у Мароку.

Танжер, 13. априла. Из Мекинеша јављају, да је Мулеј Зин, брат садашњега султана Мулеја Хафида извикан за султана. Магацини су опљачкани, а више Чивута је убијено.

Шведски краљ у Риму.

Рим, 13. априла. Шведски краљ је са супругом стигао овамо, где је од италијанског краљевског пара и од грађанства срдачно и одушевљено дочекан.

Привреда.

— **Парцелирање сиротињи.** Редак пример племенитости и љубави према ближњему показао је велепоседник из Толчаве (у земплинској жупанији) барон Фридрих *Валдбот*. Да би ублажио невољу сељака и да се ови не би исељавали у Америку, парцелирао је овај племенити аристократа 1000 јутара земље па ће их у парцелама од 2—3 јутра уступити под аренду сељацима по врло јефтину цену и по врло повољним условима за плаћање. Из захвалности за то више општина је изабрало барона Валдбота за свога почаснога грађанина.

Авијатика.

— **Летење по киши..** Француски авијатичар *Бувје* (Bouvier) извршио је у присуству председника француске републике Фаљера у Тунису више врло успелих летења. Сад у понедељак је Бувје у великом пљуску дигао се својом летимашином у ваздух и одлетео у Сусу. Тај пут од 110 километара превалио је авијатичар за два сахата.

РАЗНО.

— **Виктор Иго и сунце.** Познато је, да је велики француски песник Виктор Иго био, што би се могло назвати *планетиста*, т. ј. веровао је, да људи после смрти на земљи живе даље на којој планети. Једаред се пред њим говорило о том животу после смрти. Свако је себи одабрао планету за тај потоњи живот.

— А Ви, камо сте Ви ради да одете? запита ВиктораИга један од његових поштовача.

Виктор Иго није био баш особито скроман, те одговори сасвим озбиљно и достојанствено:

— Ја? Ја ћу отићи на сунце.

На то ће његова боља половина немирно узвикнути:

— Шта? На сунце? А камо ћу онда ја?

Виктор Иго се обрне њојзи па уз протекторски гест, још једнако озбиљно и достојанствено, изусти:

— Ни бриге те! Повешћу те собом.

Како наш лист због ускршњих празника у уторак није изашао, излази овај број за четвртак, када иначе са познате сметње због кауције наш лист не излази. — Ур. „Бр.“.

Трговина и промет.

Новосадска пијаца.

13. априла 1911.

Пшеница нова	К	11·65—·—
Пшеница стара	„	10·60—·—
Зоб	„	9·—·—
Јечам	„	7·50—·—
Нови кукуруз окрњен	„	5·80— 6·—
Лањик	„	11·—
Мувар	„	7·—
Пасуљ	„	9·—

Све од 50 кила.

Управник: Др. Мих. Полит-Десанчић.
Одговорни уредник Јанко Перић.

ОГЛАСИ.

Csődtömeg-eladási hirdetmény.

A csődválasztmány határozata folytán közhirré teszem, hogy a vb. Georgievits Antal csődtömegéhez tartozó, a Búzatér 7. sz. házban levő raktárban elhelyezett és a csődleltár 1179—1363. tételszámai alatt 9891 kor. 94 fillér beszerzési és 5938 kor. 20 fillér becsárban felvett különböző vasárúk **zárt írásbeli versenytárgyalás útján** a következő feltételek mellett fognak eladatni:

1.) Az írásbeli zárt ajánlatok a csődválasztmány elnökéhez Gosztovics Pál ügyvédhez legkésőbb f. é. május hó 3.-áig nyujtandók be.

2.) Az ajánlathoz a megajánlott vételárösszeg 10 %-a foglalóképpen készpénzben becsatolandó.

3.) A csődválasztmány az ajánlatok felett legkésőbb f. é. május 4.-én fog határozni és fentartja magának a jogot, hogy esetleg egyetlen egy ajánlatot sem fogad el.

4.) A kinek ajánlatát a csődválasztmány elfogadja, tartozik a megvett árúkat a vételár és vételi illeték lefizetése ellenében az ajánlatának elfogadásáról vett értesitéstől számitott 3 nap alatt átvenni, ellenkező esetben foglalója a csődtömeg javára elvész és a késedelmes vevő veszélyére és költségére a csődválasztmány bármely más módon értékesitheti az árúkat.

5.) Az árúk és a leltár a tömeg gondnok közbenjöttével minden ajánlattevő által megtekinthetők.

6.) Az eladott árúknak a leltárban kitüntetett mennyiségéért, minőségeért, sem leltári beszerzési vagy becsértékeért a csődválasztmány felelősséget nem vállal.

Kelt Ujvidéken, 1911. évi április hó 25.-én.

Dr. SZLEZÁK LAJOS
ügyvéd,
mint a vb. Georgievits Antal cég csődtömeggondnoka. 220 1-1

„НАРОД“

Власник и одговорни уредник

ЈОВАН З. МЕДУРИЋ.

»Народ« излази у **Сентомашу**. Лист је независан и бави се просветом, привредом и поуком.

Цена му је на годину 6 Круна. Све се шаље на уредника: **TURJA (Bácska).** 213 4-15

Пажња!

Отворена је

: : стручна школа : :

Рици Бергер

за писање на машинама, за књиговодство, стенографију, немачки језик, калиграфију (красопис).

Строго стручна Брзо, савесно и метода! целисходно!

На располагању стоје машине разних система. Настава у писању на машини траје 14 дана. Хонорар К 20·— Поука у књиговодству и стенографији траје 4 месеца, а хонорар је за прво К 12·—, за друго К 10.— месечно. За немачки језик је хонорар К 8·— месечно, за калиграфију је хонорар К 10·— месечно. Поука почиње сваког 1. и 15. у месецу. Пријаве се примају у прив. трг. школи. Ханска ул. 4.

Нови Сад. 80 75-98

„АПОЛО“-БИОСКОП

поред **Речејијева** хотела,

састајалиште српске отмене публике.

Кинематографске новине и остале приспеле новости.

Почетак у пет сахата у вече, свршетак у једанаест сахата. 2 72-

Нове Књиге.

М. Арцибашев.

Смрт Ивана Ланде

цена 2·50 круна.

Сањин

цена 3 Круне.

Свесловенска Књижарница у Београду.

202 (7-10) Македонска улица 40. Улица Македонска.

Дра БОРОВСКОГА **БОРОЛИН**

ненадмашно домаће средство против болова од мрзотина или опекотина, против болести, које је проузроковала прехлада, против главобоље, зубобоље, костобоље, подагре, ишијаса, запале у зглавцима, болова у живцима, даље за то, да се обуставе болови у мишићима и у зглавцима. Изврсно средство, које дезинфикује и чува тело. Може се добити у Новом Саду у апотеци Јована **Вујића**, у дрогерији Оскара **Клајна**, у трговинама: Љубомира **Стефановића** Сина, Браће **Вагнера**, Ђорђа П. **Петровића**, Косте **Драгинчића** и Самујила **Розенблита**, у апотекама Владислава **Ненадовића** и Јована **Грозингера**, у фотографској радионици Ивана Ј. **Стојковића**; у Петроварадину у апотеци А. **Бродског**. У боцама по К 1·20; К 2·— и К 2·50. — Фабрикују га 23 45-100

лекар др. Р. Боровски и К. Боровски у Будимпешти, II. Главна улица 77.

Књижевни оглас.

Нова књига

Беседе дра Михаила Полита Десанчића

III. део, прва књига, изашла је из штампе и разашиље се претплатницима и књижарима. Цена је **4** круне, а поштарина 30 фил. Наруџбине уз готов новац шаљу се на штампарију деоничарског друштва „Браника“ у Новом Саду. У тој новој књизи садржани су они важни говори против Апоњијевога школскога закона, и против железничке прагматике у Хрватској. — Садржани су у тој књизи и некролози Светозару Милетићу и Змају Јовановићу. Та књига садржава преко **22** табака велике осмине, са **340** страна. Пријатељи се умољавају да ову књигу што више распростиру. Уједно јављамо да је од друге књиге III. дела Беседа већ наштампано **11** табака. У тој другој књизи садржане су беседе од године 1908. до 1910. Садржана је знаменита Фридјунгова парница, изборна борба у години 1910., па опис и беседа при светковинама у Црној Гори, помен Миши Димитријевићу и некролог Лази Костићу.

Уједно се даје на знање, да се II. **део** Политових беседа, који је изишао године 1899. још може добити уз обаљену цену од **2** круне. Та књига садржава **20** табака велике осмине са **320** страна. Садржава беседе од године 1883. до 1898. Међу овима на сабору угарском године 1883., на народно црквеним саборима године 1892. и године 1897., на митрополијском збору године 1894., народносном конгресу године 1895., беседу у „Матици“ у помен Рачком, кандидационом беседу у Белој Цркви и т. д.

СЛАНО КУПАТИЛО

У СТ. СЛАНКАМЕНУ

ОТВОРЕНО од I. маја до I. октобра.

Сланача специјално лечи: ревматизам зглобова и мишића; ексудативно запаљење у трбушној дупљи, материци и јајницима; све врсте катаралних запаљења; малокрвност, бледуњавост и шкрофулозу свију облика; жигове и севотине; извесне врсте кожних болести.

Купатило има **60 елегатно намештених соба** са ценом од I до 4 круне; лепу пространу новосаграђену **ресторацију** **са добрим ЈЕЛИМА и ПИЋЕМ** **сталну МУЗИКУ** **која трипут дневно свира.**

Ближа извешћа и проспекте бесплатно даје

ШТЕДИОНИЦА У СТ. ПАЗОВИ.

162 16--30

Власник и издавалац: деоничарско друштво »Браника«.

Штампарија деоничарског друштва »Браника«.